

ЕКОЛОГІЧНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ

Сучасне екологічне право, що формується на принципово новому національному підґрунті, державній політиці, верховенстві права й базується на доктрині природних прав людини, безумовно, потребує адекватної йому в умовах сьогодення кодифікації законодавства. Вважається, що українське екологічне законодавство хоча й пройшло шлях становлення, проте ще не стало дієздатною системою нормативно-правового упорядкування екологізації національного розвитку [16, с. 19]. Проблеми життєздатності цієї системи, забезпечення її ефективними механізмами виконання вимог чинного законодавства, відповідності реформування економіки, гармонізації українського екологічного законодавства з європейським зараз набули, як вбачається, надзвичайної гостроти, стали актуальними й потребують комплексного аналізу.

Європейський підхід до формування екологічної політики, до кодифікування зазначеного законодавства, як небезпідставно

підкреслюється в науковій правовій літературі, повинен мати в першу чергу превентивний характер, відповідати вимогам національної й загальноєвропейської екологічної безпеки [3; 2003. – № 3. – Ст. 12]. Екологічна доктрина, як система поглядів на ознаки й сутність взаємодії суспільства і природи, соціально-економічні чинники створення гармонії між людиною й довкіллям [8, с. 289], відповідно до рішень Всесвітнього саміту зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002 р.) та політичних орієнтирів панєвропейського процесу «Довкілля для Європи» (Київська конференція міністрів навколишнього природного середовища, 2003 р.) становлять підвалини національної стратегії держав.

Перші кроки до формування загальних засад екологічної спрямованості в суспільстві в цілому окреслені в постанові Верховної Ради України від 5 березня 1998 р., № 188/98-ВР «Про основні напрямки державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ре-

курсів та забезпечення екологічної безпеки» [3; 1998. – № 38-39. – Ст. 248]. Серед цих напрямків самостійне місце займає проведення систематизації екологічного законодавства, яку названою постановою Верховної Ради передбачається здійснювати у формі кодифікації й інкорпорації з одночасною підготовкою як першочергових, так і перспективних законів і нормативно-правових актів. Кодифікацію перспективних нормативно-правових актів законодавець пов'язує з науковим обґрунтуванням, розробкою та прийняттям Екологічного кодексу України.

У Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 р., схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України 17 жовтня 2007 р., № 880-р [14], опрацювання цього Кодексу, забезпечення прийняття й дотримання його основних вимог розглядаються як єдиний інструмент національної екологічної політики.

Наукова новизна даної статті полягає в тому, що в ній (а) вперше проведено комплексне дослідження правових категорій і проблем, спрямоване на з'ясування змісту екологічної кодифікаційної діяльності, (б) вирізняються ознаки і принципи її проведення, (в) визначається особливе місце цієї кодифікації в державотворчому процесі, (г) робиться спроба

проаналізувати специфіку й особливості прояву природного права в оновленні екологічного законодавства з урахуванням накопиченого світового досвіду й існуючих міжнародних стандартів.

Нагальна проблема сьогодення – визначити надійну форму збалансованої нормативно-правової регламентації екологічних відносин, а також сформулювати теоретичні положення, розробити й обґрунтувати відповідні рекомендації, спрямовані на розвиток теорії екологічного права, вдосконалення екологічного законодавства і практики його застосування. При цьому сучасна кодифікація екологічного законодавства України має органічно вливатися в європейську кодифікаційну систему.

На цю фундаментальну теоретичну проблему правознавства в Україні неодноразово зверталась увага фахівців. Але в останні роки практично не провадилося досліджень, у яких була б вона комплексно розглянута з метою опрацювання єдиної концепції кодифікації екологічного законодавства. Існуючі ж наукові розробки й публікації становлять собою, як правило, фрагментарне вивчення окремих питань розглядуваної проблеми.

Теоретичним підґрунтям статті послужили результати наукових доробок у сфері теорії держави і права, земельного, еко-

логічного, а також цивільного, конституційного права та інших його галузей. Використано публікації таких науковців, як: В.І. Андрейцев, С.О. Боголюбов, Ю.О. Вовк, А.П. Гетьман, О.К. Голиченков, М.Д. Казанцев, В.П. Корецький, В.К. Попов, А.С. Шестерюк, В.О. Чуйков, Ю.С. Шемшученко та ін. [Див.: 1, 2, 4, 6, 7, 12, 13, 15, 18, 24, 20, 23, 24].

Вивчення історії кодифікаційних робіт як України, так і зарубіжних країн, аналіз прийомів, які застосовувалися при підготовці різних кодексів, зібрань і зводів законів, а також якими оперував законодавець в сучасних умовах при кодифікації окремих галузей права, дозволяє рекомендувати найбільш доцільний, на наш погляд, загальний порядок та основні методи роботи по створенню єдиного кодифікованого нормативно-правового акта екологічного законодавства.

Початок широкої наукової дискусії щодо кодифікації законодавства про використання природних ресурсів та охорону навколишнього природного середовища формально було покладено на розширеному засіданні Ради з координації роботи науково-дослідних установ Всесоюзного науково-дослідного інституту радянського законодавства Міністерства юстиції СРСР, яке відбулося в січні 1971 р. [10, с. 137-139].

Відправним у даному дослідженні виступило питання про саме поняття «кодифікації». Досить суперечливим є його висвітлення як у російській дореволюційній юридичній літературі, так і юридичних джерелах, опублікованих за радянських часів. Загальноновизнаним у теорії права є положення про те, що кодифікація – спосіб упорядкування законодавства, його системності й узгодженості, одна з форм систематизації, в процесі якої до проекту створюваного акта включаються існуючі й зовсім нові норми, що вносять зміни в регламентації певної сфери суспільних відносин. Прийнято розрізняти декілька видів кодифікації: 1) *загальна*, під якою розуміють (а) прийняття серії кодифікованих актів з основних галузей законодавства і (б) як наступний етап – створення об'єднаної, внутрішньо узгодженої системи таких актів типу «кодекс кодексів»; 2) *галузева*, що охоплює законодавство тієї чи іншої галузі права (Цивільний кодекс України, Кримінальний кодекс України та ін.); 3) *спеціальна (комплексна)* тобто прийняття актів, що регламентують той чи інший правовий інститут (наприклад, Митний кодекс України). Кодифікування само по собі спрямовано на подолання суперечностей та інших неузгодженостей у законодавстві, усунення множинності нормативних актів, прогалин

і колізій у регулюванні суспільних відносин. За його допомогою досягають поліпшення структури правових актів, удосконалення їх логіки, термінології тощо. Цей процес передбачає 3 стадії: а) виявлення законодавчих недоліків тієї чи іншої галузі, б) їх усунення і в) зведення обробленого матеріалу в єдине ціле. Кодифікація – найважливіший показник зрілості національної правової системи [26, Т. 3, с. 138-140].

Що стосується кодифікації екологічного законодавства, то ця проблема вивчалася правниками багатьох поколінь [Див.: 12, с. 7-16; 9, с. 84,85; 21, с. 46] і зараз продовжує привертати їх увагу [25]. На жаль, її проведення як складової частини загального кодифікування українського законодавства досить ускладнює брак законів, необхідність прийняття яких обґрунтовано ще на початку 90-х років ХХ ст. Передовсім мається на увазі Закон про нормативно-правові акти та деякі інші.

На підставі всебічного аналізу загальних і спеціальних джерел, присвячених дослідженню кодифікації як законодавства в цілому, так і нормативно-правових актів у царині екології, доходимо висновку, що при кодифікуванні правоохоронного законодавства необхідно враховувати наступні положення: 1) чітко визначити сферу екологічного зако-

нодавства, 2) обрати відповідну форму законодавчих актів, у яких провадитиметься кодифікація, 3) це строки проведення цього процесу, тобто його етапи.

На сьогодні проблема щодо утворення єдиного кодифікованого нормативно-правового акта в галузі екологічного права зводиться до 2-х основоположних позицій: (а) це можливість і доцільність розробки і прийняття такого правового акта, і (б) принципова неможливість існування такого в зазначеній сфері правового регулювання.

Виникає нагальна потреба, по-перше, в чіткому визначенні поняття «екологічне законодавство» і, по-друге що, власне, ми намагаємося кодифікувати. Фахівці-правознавці вважають, що екологічне законодавство України – багатогалузева система нормативних актів різної юридичної сили. Останній факт ускладнює їх використання й викликає численні суперечності між ними самими або ж неузгодженість окремих актів, їх дублювання. Наявність нормативних приписів у такій великій кількості правових актів створює значні труднощі в їх практичному застосуванні навіть для фахівців екологічного права [6, с. 20].

Екологічне законодавство з наукової точки зору є сенс розглядати в широкому тлумаченні цієї категорії. До його складу

включаються нормативно-правові акти, що регламентують відносини по забезпеченню вимог екологічної безпеки, правовій охороні й раціональному використанню природних ресурсів, стосовно спеціального правового режиму територій, що зазнали негативного впливу, поводження з екологічно небезпечними речовинами тощо. Самостійними елементами у його складі виступають земельне, флористичне, фауністичне, атмосферно-повітряне, водне, гірниче законодавство та інші нормативні акти. У такому розумінні екологічне законодавство, на наш погляд, взагалі не може бути належним чином кодифіковано. З урахуванням цього про створення єдиного Екологічного кодексу як самостійного кодифікованого акта в цій царині вести мову недоцільно. Екологічне законодавство, як зазначається в правовій літературі, — це надзвичайно широка, комплексна галузь, що регулюється різними ланками права. Вона включає до свого складу закони, які стосуються багатьох сфер законодавства й вимагає особливої уваги, розробки нових нормативних актів [23, с. 36].

Разом із тим існує поняття «екологічне законодавство» в більш вузькому його трактуванні. Предмет його правової регламентації можна було б певною мірою кодифікувати. Ідеться, зокрема,

про правовідносини щодо принципів екологічного права, його об'єкти і суб'єкти, загальні засади забезпечення вимог екологічної безпеки, права власності на природні об'єкти й комплекси, екологічне управління, природокористування, екологічні права й обов'язки громадян, форми і способи їх захисту тощо. За сучасних умов кодифікація цієї сфери законодавства, з нашої точки зору, має бути обмежена вужчими рамками.

Розглянемо *форму кодифікування екологічного законодавства*. До основних кодифікаційних актів зазвичай відносять: а) *основи законодавства* — нормативно-правові акти, що встановлюють найважливіші правові приписи (основоположні засади) певної галузі права чи сфери державного управління; б) *кодекс* — найпоширеніший вид кодифікації актів, що діють в основних сферах суспільного життя і які потребують правової упорядкованості; в) *статут, положення* як кодифікаційні акти спеціальної дії, що приймаються не тільки законодавчими, а й правотворчими органами (наприклад, урядом). Таким актом може бути й загальний закон.

У правових джерелах висловлюється думка, що кодифікація екологічного законодавства йде шляхом надмірної диференціації нормативних актів на рівні законів

і підзаконних нормативних актів. Його оновлення відбувається із застосуванням тих засобів, які використовувалися в 60-х роках ХХ ст., тобто диференційовано щодо кожного з природних ресурсів або для регламентування окремих спеціальних питань [18, с. 35, 36].

У теорії екологічного права були запропоновані різні форми кодифікації: Основи природоохоронного законодавства [13, с. 125], комплексний Закон «Про охорону навколишнього середовища» [19, с. 77, 78], «Основи законодавства про охорону навколишнього середовища» [22, с. 204], «Основи раціонального використання й охорони природних ресурсів» [4, с. 13], «Кодекс про охорону й раціональне використання природних ресурсів» [20, с. 58]. Але найпоширенішою була й залишається досі пропозиція стосовно прийняття Екологічного кодексу [Див.: 2, с. 6-10; 7, с. 123-131; 17, с. 66, 67; 18, с. 112-119], або Кодексу про охорону й раціональне використання природних ресурсів [20, с. 58]. Новаторською вважаємо і пропозицію прийняти *Кодекс законів України про довкілля* [5, с. 41]. Міркування її автора – А.П. Гетьмана достатньо аргументовані й заслуговують особливої уваги. Основним у ній є те, що, її розробка і введення в дію, на його думку, при значній кількості чин-

них законодавчих актів, присвячених регламентації екологічних відносин, саме Екологічного кодексу як форми кодифікованого акта, недоцільно. Учений доводить, що Екологічний кодекс не зможе об'єднати вже існуючі кодекси й закони з причини своєї спорідненості з ними за формою. Це досить слушна думка, з якою слід погодитися. Таке об'єднання можливе лише у формі Кодексу законів України про довкілля. Безумовно, воно не повинно бути механічним, а матиме змістовне наповнення принциповими положеннями чинних кодексів і законів екологічного спрямування й надасть можливість створити єдине законодавче підґрунтя для подальшої законотворчої і правозастосовчої практики [5, с. 41-45].

При цьому деякі сумніви викликає застосування терміна «довкілля» у назві нормативно-правового акта, що регулюватиме суспільні екологічні відносини. В екологічно-правовій доктрині поняття «довкілля» (синонім «навколишнє середовище») і «навколишнє природне середовище» не тотожні за змістом. *Навколишнє природне середовище* – це сукупність усіх природних об'єктів, що перебувають у нерозривному зв'язку і створюють єдину екологічну систему. Об'єктом екологічного права за охоронним напрямком є все без винятку природне середовище. *Навколишнє сере-*

довище (довкілля) – це навколишнє оточення людини, групи людей чи суспільства, в якому вони живуть, де відбуваються виробничі, соціальні, демографічні, політичні та інші процеси. Воно характеризується не лише природними показниками, а й соціально-економічними, демографічними, етнічними та іншими умовами буття і праці [8, 2007. – Т. 2, с. 323]. У зв'язку із цим, як вбачається, було б краще назвати такий кодифікований нормативно-правовий акт *Кодекс законів України про навколишнє природне середовище*.

На сьогодні все ж найбільш зручною й доцільною для України залишається пропозиція щодо прийняття *Екологічного кодексу* як провідної форми кодифікації. Але якщо взяти навіть закони, розроблені і прийняті в останні роки, або нові редакції деяких із них, то навряд чи можна автоматично включати їх до *Екологічного кодексу*, як це було зроблено, наприклад, у *проекті Екологічного кодексу України*, що вносився до Верховної Ради України групою народних депутатів. Така спроба більше нагадує *консолідацію*, що, безумовно, є одним зі способів систематизації законодавства, в процесі якої декілька актів об'єднуються в одному документі. У таких випадках новий акт повністю замінює об'єднані, оскільки заново прий-

мається компетентним правотворчим органом. Особливість консолідації полягає в тому, що зміст правового регулювання суспільних відносин не змінюється. Усі нормативні положення раніше прийнятих актів об'єднуються в новому правовому документі без суттєвих змін. Як правило, здійснюється лише їх редакційна правка: усуваються суперечності, повтори тощо [26, Т. 3, с. 268, 269]. Однак ця спроба, була не дуже вдалою. При підготовці проекту *Кодексу* його автори об'єднали деякі суперечливі законодавчі акти. Їх розробляли різні комісії, нерідко орієнтуючись на законодавство інших держав, чи міжнародні конвенції, механічно переносячи зарубіжний досвід на українське нормативно-правове поле. Зауважимо, що при цьому не враховувались особливості екологічних суспільних відносин, що є предметом їх регламентування. Вважаємо, що при опрацюванні кодексів і законів слід виходити з того, що галузі законодавства і права не завжди збігаються між собою. Перша за своїм обсягом набагато ширша другої. Одну лише галузь екологічного права зараз обслуговує декілька систем законодавчих актів, як-то кодекси України – *Земельний, Водний, Лісовий, Кодекс про надра*, низка *Законів України «Про охорону атмосферного повітря», «Про тваринний*

світ», «Про рослинний світ», «Про природно-заповідний фонд» та ін.

Важливого значення в сучасних умовах набуває питання оперування *термінологією* правової екології. У різних поресурсових кодексах і законах один і той же термін інколи застосовується в різних значеннях, що для конкретної правової системи взагалі є не припустимим. Приміром активно, але непослідовно використовується термін «відчуження». Якщо враховувати досвід зарубіжних правників, можемо дійти висновку, що в терміносистемах багатьох європейських мов добровільна і примусова передача майна, природних об'єктів має свій термінологічний відповідник, що сягає давніх латинських: «*alietio*» – добровільна передача й «*expropriatio*» – примусова передача. Такі ж терміни існують і в англійській, французькій, італійській, португальській мовах. У правовій науковій літературі підкреслюється, що можна вести мову про стійку транснаціональну закономірність окремого найменування понять. Різноманітність форм власності й господарювання, багатогранність господарських і правових відносин фізичних і юридичних осіб на тлі існування стійкої правничої системи й глибоких демократичних традицій розвинених країн викликали потребу вдосконален-

ня системи регламентування й захисту права власності, що об'єктивно спричинило більш чітку диверсифікацію понять «*alietio*» та «*expropriatio*» і відповідну їх номінацію [11, с. 59]. Ю. Зайцевим запропоновано аргументоване зіставлення російського «отчуждение» (укр. «відчуження») з українськими аналогами; це має бути: «перевласнення» – добровільна передача майна і прав власності або «вивласнення» – примусова передача майна і прав власності [11, с. 60]. Чітке визначення правової термінології в екологічному законодавстві – це справа не тільки правників, а й фахівців різноманітних сфер знань. Терміни, якими оперує законодавець, повинні відбивати не тільки правову сутність, зміст трактування й формування поняття, а й мати біологічні, соціальні та інші характеристики, які відповідають дійсності і які є загально-визнаними. Питанню екологічної термінології потрібно присвятити окреме місце в цьому новому нормативному акті, і яким буде Екологічний кодекс, залучити до цього треба спеціалістів різних наукових царин. Лише проведення комплексного дослідження порушених питань ми зможемо усунути існуючі протиріччя і прогалини.

Позитивною й заслуговуючою на увагу видиться практика правотворчості зарубіжних країн у

зв'язку з прийняттям кодифікованих актів з екологічного права у Франції та Швеції, розробкою Екологічних кодексів Європейського Союзу й Німеччини, еколого-правової доктрини Російської Федерації щодо проведення кодифікації та її етапів. Вона свідчить про виважений підхід щодо вживаної термінології. Звичайно, це питання не одного року, бо для цього необхідно перш за все визначитися зі складом і поноваченнями, наприклад, експертної, кодифікаційної та інших комісій.

Вважаємо за доцільне розробити Закон про принципи екологічної політики, загальні засади яких визначені в Концепції національної екологічної політики України. Серед них провідними є: (а) рівність 3-х складників розвитку держави (економічного, екологічного, соціального), що зумовлює орієнтування на пріоритети сталого розвитку; (б) урахування екологічних наслідків під час прийняття економічних рішень; (в) екологічна відповідальність за будь-які порушення законодавства про охорону навколишнього середовища тощо. До складу принципів екологічної політики слід віднести: а) охорону й відтворення (поновлення) природних комплексів та об'єктів, біологічного різноманіття та їх здатність до саморегуляції й самоврядування як найважливішої умови існуван-

ня людства; б) забезпечення ви-мог екологічної безпеки; в) гарантування природних прав людини на безпечний стан довкілля, продукти харчування та ін.; г) справедливий розподіл коштів від використання природних ресурсів; ґ) відмову від господарської та інших видів діяльності, що пов'язана з негативним впливом на навколишнє природне середовище; д) попередження екологічного ризику й негативних екологічних наслідків; е) відкритість екологічної інформації; є) участь громадськості в прийнятті екологічно значимих рішень та ін.

Проведення кодифікації екологічного законодавства дозволить належним чином створити необхідні умови для сталого розвитку України та її участі в міжнародному співтоваристві в царині охорони навколишнього природного середовища. Екологічна інтеграція України з ЄС має здійснюватися шляхом системного вдосконалення і приведення у відповідність з європейською правовою, нормативно-методичною й інституціональною базою екологічного управління й екологічної безпеки, взаємодії з громадськими об'єднаннями.

Створення Екологічного кодексу чи застосування будь-якої іншої форми кодифікації може мати сенс, якщо воно буде пристосовано до життєвих реалій і спиратиметься на загальнови-

нані теоретичні засади. Зокрема, зміна концепції права власності на природні ресурси й комплекси, залучення певних природних ресурсів в цивільний оборот, формування ринку землі та інших природних ресурсів мають відповідати суспільним інтересам, провадитися під контролем держави, а основне – відповідати доктрині

природного права в екології. Кодифікація є природним завершенням концепції, що лежить у її підґрунті. Вона дозволить здійснити задумки школи екологічного права, завершити багатовікову еволюцію правової доктрини, чітко викладе природне право, що відповідає інтересам суспільства й людини.

- Список література:** 1. *Андрейцев В.І.* Проблеми кодифікації законодавства у сфері забезпечення екологічної безпеки // *Юридичні науки.* – К.: Київ. держ. ун-т, 2001. – Вип. 42. – С. 5-14. 2. *Боголюбова С.А.* Сучасні проблеми Екологічного кодексу // *Еколог. право.* – 2005. – № 6. – С. 6-10. 3. Відомості Верховної Ради України. 4. *Вояк Ю.А.* Советское природоресурсовое право и правовая охрана окружающей среды: *Общ. ч.: Учеб. пособ.* – Харьков: Вища шк., 1986. – 160 с. 5. *Гетьман А.П.* Конституційні засади реформування екологічного законодавства // *Теоретичні та практичні проблеми реалізації Конституції України: Тези доп. та наук. повідом. учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. (29-30 черв. 2006 р.) / За ред. М.І. Панова.* – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2006. – С. 41-45. 6. *Гетьман А.П., Разметасєв С.В.* До питання розробки проекту Екологічного кодексу України // *Еколог. вісник.* – 2003. – № 4. – С. 20-25. 7. *Голіченко А.К.* Основные подходы к разработке концепции проекта Экологического кодекса РФ // *Право и политика.* – 2000. – № 10. – С. 123-131. 8. *Екологічна енциклопедія. У 3-х т. / Голов. ред. А.В. Толстоухов.* – К.: ТОВ «Центр еколог. освіти та інформ.», 2006. – Т. 1: А-Е. – 432 с.; 2007. – Т. 2: Є-Н. – 416 с. 9. *Еренов А.Е.* Вопросы кодификации законодательства об охране природы союзных республик // *Вестн. МГУ.* – Сер.: *Право.* – 1966. – № 5. – С. 84-85. 10. *Заславская Л.А.* Исследования в области законодательства об охране природы // *Сов. госво и право.* – 1971. – № 6. – С. 137-139. 11. *Зайцев Ю.* Іншомовні термінозаложенія та проблеми оптимальної номінації // *Укр. право.* – 1994. – Число 1. – С. 58-60. 12. *Казанцев Н.Д.* О правовом регулировании охраны природы // *Вестн. МГУ.* – Сер.: *Право.* – 1960. – № 1. – С. 7-16. 13. *Казанцев Н.Д.* О состоянии и задачах научно-исследовательской работы в области природоохранительного законодательства // *Учен. зап. ВНИИСЗ.* – М.: Гослитиздат, 1972. – Вип. 26. – С. 120-127. 14. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 р., схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України 17 жовтня 2007 р., № 880-Р. // www.pau.kiev.ua. 15. *Корецький В.И.* Вопросы кодификации советского водного законодательства. – Сталинабад: Таджик. гос. ун-т, 1961. – 39 с. 16. *Національна доповідь України про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі. Довкілля для Європи: Спец. вид. до 5-ї Всеєвроп. конф. міністерств навкол. середовища.* – К.: ТОВ «Новий друк», 2003. – 125 с. 17. *Новикова Е.В.* Теоретические проблемы развития экологического законодательства в Республике Казахстан. – М.: Юристь, 1999. – 200 с. 18. *Полов В.К.* Про узгодженість екологічного законодавства // *Вісн. Акад. прав. наук.* – 1996. – № 7. – С. 112-119. 19. *Социализм и охрана окружающей среды: право и управление в странах – членах СЭВ / Под ред. О.С. Колбасова.* – М.: Юрид. лит., 1979. – С. 378. 20. *Чуйков В.О.* Республіканський закон про охорону природи: яким йому бути // *Рад. право.* – 1985. – № 2. – С. 55-58. 21. *Шварц Х.И.* Законы об охране природы // *Соц. законность.* – 1961. – № 2. – С. 44-47. 22. *Шемшученко Ю.С.* Организационно-правовые вопросы охраны окружающей среды в СССР. – К.: Наук. думка, – 1976. – 276 с. 23. *Шемшученко Ю.С.* Питання кодифікації українського екологічного законодавства // *Укр. право.* – 1994. – Число 1. – С. 33-38. 24. *Шестерюк А.С.* Вопросы кодификации законодательства об охране окружающей среды. – Л.: ЛГУ, 1984. –

Надійшла до редакції 28.12.2007 р.

УДК 349.6 (477)

В.Л. Бредіхіна, канд. юрид. наук
*Національна юридична академія України
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЄКТІВ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах суспільного життя, яке розвивається під впливом економічної й екологічної кризи, виникає нагальна необхідність ефективної реалізації державної екологічної політики, впровадження нових засобів охорони навколишнього природного середовища, збереження природних ресурсів. У зв'язку з цим проблема збалансування на міжнародному й національному рівнях економічних та екологічних інтересів суспільства є досить актуальною.

У рамках прийнятої міжнародним співтовариством концепції сталого розвитку важливого значення й особливої гостроти набуває питання забезпечення ефективності економіко-правового механізму природокористуван-

ня, спрямованого на підтримання природоохоронної діяльності, а в кінцевому підсумку – гарантування безпечного для життя і здоров'я людини довкілля. Однією зі складових частин такого механізму є здійснення й реалізація екологічних інвестиційних проєктів.

Зазначені питання є відносно новими для дослідження в еколого-правовій науці, але загальні засади економіко-правового механізму природокористування, окремі сторони екологічної проєктної діяльності вже знайшли своє відбиття в роботах таких учених, як В.І. Андрейцев [1; 2], В.В. Костицький [5], Ю.С. Шемшученко, Н.Р. Малишева, М.І. Єрофєєв [4], та інших. Науковцями належним чином проаналізовані основні джерела фінансування природо-